

16.12.2024

Avoimen hallinnon työryhmän 6. kokous

Aika: 11.12.2024

Paikka: nh. Jakovara (Mariankatu 9, Helsinki) ja Teams

Paikalla olivat:

Virpi Dufva, työryhmän puheenjohtaja, Valli ry
Tommi Karttaavi, Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Minna-Maija Väänänen, Ruokavirasto
Katju Holkeri, VM Avoim hallinto
Matti Kuivalainen, VM Avoim hallinto
Pauliina Pussinen, VM Avoim hallinto
Ira Alanko, VM Avoim hallinto – saapui 10.25

Linjoilla olivat:

Aleksi Heikkilä, Äänekosken kaupunki
Annina Heini, Kynnys ry
Leea-Laura Leskelä, Selkokeskus (osa Kehitysvammaliittoa)
Eevamaija Paljakka, MLL
Aulikki Pakanen, PLM
Marja Pirttivaara, Open Knowledge Finland
Vesa Sarmia, Diakonissalaitos
Johanna Sinkkonen, Helsingin kaupunki
Matti Tervaniemi, Keski-Suomen yhteisöjentuki KYT
Ulla Tiililä, Kotimaisten kielten keskus (Kotus)
Marjukka Weide, Helsingin yliopisto

1. Kokouksen avaus – Tervetuloa

Varapuheenjohtaja Virpi Dufvan puheenjohtajana avasi hybridikokouksen klo 09:30.

2. Sitoumus 1. Dialogit ja kohtaamiset

Katju esitteli Kansallisten dialogien ajankohtaisen tilanteen. Kevään dialogikierros oli onnistunut. Se tavoitti ihmisiä 5-vuotiaista 90-vuotiaisiin ympäri Suomen. Keskusteluja oli yli sata ja ne tavoittivat yli tuhat ihmistä. Katju kertoi, että on perusteilla kansainvälinen Friends of National Dialogues -verkosto (FOND). Tekoälyä on tarkoitus kokeilla dialogien yhteenvedojen työstämisessä. On päätetty, että jatkossa dialogien yhteenvedot viedään aina kansliapäällikkökokoukseen ja myös käsitteystä ministerityöryhmässä on keskusteltu.

Keskusteltiin dialogien vaikuttavuudesta. Katju kuvasi kolmiportaista vaikuttavuuden mallia: 1) Osallistujien saama arvo, 2) järjestäjän saama hyöty, 3) yhteiskunnallinen taso. On vaikea todentaa vaikutusta, mutta joitain esimerkkejä on koottu Kansallisten dialogien nettisivuille Ja ministeriöiden

intraan on luotu Kansallisten dialogien osio. Vaikutusta on mm. maahanmuuttodialogeissa, varautumisessa, demokratiaohjelmassa ja johtajien ajatteluun. Sitran kanssa on keskusteltu perusteellisemmasta vaikuttavuuden arvioinnista. Nyt on keskitytty skaalaamiseen.

Katju esitteli ajankohtaisia asioita ja ehdotuksia, miten voitaisiin edistää demokraattisia kohtaamisia julkisessa hallinnossa, kuten hallinnonalakierros, toimintakorttien laatiminen ja eOppiva-koulutus Nostojen pohjalta keskusteltiin, mitä asioita pitäisi huomioida tässä työssä:

- Hallinnonalakierrosta kannatettiin. Hallinnonalakierroksella tavataan valtionhallinnon hallinnalojen kansliapäälliköt/ylin johto ja toimijoita siihen hallinnonalaan liittyen. Tarkoitus on sitouttaa toimijoita ylimmän johdon kohtaamisten kautta, jolloin syntyy myös mandaatti lähteä rakentamaan luottamusta.
- eOppivasta pohdittiin, kenelle suunnattaisiin ja miten saataisiin ihmiset suorittamaan.
- Puhuttiin ylätasoa ja konkretian suhteesta. Kokemus itsestäänselvyyksiä kertovista toimintakorteista – painotettiin, että mahdollisissa korteissa pitäisi olla käytännön esimerkkejä.
- Asevelvollisuudesta ja nuorista miehistä arvioitiin, että alokastuvissa on mahdollisuus tutustua erilaisista taustoista tuleviin ihmisiin ja kohtaaminen on varsin demokraattista.
- Lasten ja nuorten näkökulmaa pidettiin tärkeänä. Lapsiystävällisen kohtaamisen tarkastuslista on tuotettu MLL:ssä. Toivottiin, että lapset ja nuoret otetaan huomioon.
- Kunta- ja aluevaalit ovat tulossa, ja strategioiden virkamiesvalmistelu käynnistyy. Nyt olisi hyvä aika vaikuttaa strategiatyöhön (konkreettista valtakunnallista syötettä), että strategioissa ja tätä kautta palveluiden kehittämisessä ja käytänteissä näkyisi demokratia ja osallistuminen. Arvioitiin, että johdon sitoutuminen on keskeistä.
- Keskusteltiin demokraattisten kohtaamisten vaikutuksesta äänestysaktiivisuuteen. Usein esimerkiksi kunnat tavoittavat vain tietyt samat aktiiviset henkilöt. Pohdittiin, voiko huono taloudellinen tilanne myös aktivoida ihmisiä äänestämään, koska on jo näkyvämpää, mitä on menetettävää, niin haluavat vaikuttaa kehityksen suuntaan.
- Todettiin järjestöillä olevan paljon annettavaa julkisessa hallinnossa tehtävään valmistelutyöhön, esimerkiksi valmistelussa voisi kokeilla vanhusyhdistyksien edustajien kutsumista mukaan kokouksiin, jotta he voisivat välittää ajankohtaisinta tietoa, mitä kentällä tapahtuu jo valmisteluvaiheessa.
- Todettiin erilaisten ihmisten kohtaaminen positiivisella tavalla digipalveluissa olevan haastavaa – kokemuksessa paljon on kiinni siitä, mitkä valmiudet palvelun käyttäjällä on saapuessaan palveluun.
- Keskusteltiin luottamuksesta ja todettiin, että OECD tutkii, mikä saa ihmiset luottamaan hallintoon ja miten hallinto luottaa kansalaisiin.
- Keskusteltiin kielen roolista luottamuksen rakentamisessa – usein käytetään kieltä, joka vieraannuttaa, joten selkeä kieli on tärkeää luottamuksen rakentamisessa.

Ira kertoi lyhyesti, mitä selkeän kielen ja selkokielen asemaa edistäviä toimenpiteitä on syksyn aikana tehty ja OECD:n julkaiseen nuorisosuosituksen pohjalta työkalupakin. Työkalupakin hyödyntämisessä tehdään yhteistyötä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa ja siihen palataan tarkemmin ensi vuoden puolella.

3. Sitoumus 2. Tieto ja yhteistyö

Ira kertoi OECD:n pian julkaisevan mis- ja disinformaatioon liittyvän suosituksen, joka pohjautuu Facts not Fakes -raportin sisältöihin. Avoimeen dataan liittyvien keskustelujen aikataulu tarkentuu ensi vuoden alkupuolella, kun VM:n JulkICT-osasto on asettanut uuden avoimen datan hankkeen. Ostolaskudatan avaaminen etenee hyvää vauhtia, koska tietokannan toteutus on saanut rahoitusta ja toteutusta

suunnitellaan tarkemmin parhaillaan. Todettiin, että tekoälyn etiikkaan liittyen on ollut tietoisukuja, mutta tätä työtä voisi tehdä enemmänkin.

Pauliina esitteli kansalaisjärjestöakatemian ajankohtaiset.

4. Sitoumus 3. Toimijoiden tuki

Ira esitteli lyhyesti hyvien käytäntöjen ja Pauliina Avoin demokratia -verkoston ajankohtaisen tilanteen.

Hyviä käytäntöjä on koottu syksyn aikana avoimella kutsulla, mutta vuonna 2025 hyviä käytäntöjä haetaan kohdennetummin.

Keskustelussa todettiin, että Vuoden selväsana -palkintojen saajia ja ehdokkaita voisi hyödyntää.

5. Muut mahdolliset asiat

Todettiin, että Kynnys ry oli mukana toteuttamassa vammaisneuvostopäivää nyt syksyllä ja selvitetään, voisiko Avoin hallinto olla mukana järjestämässä tilaisuutta ensi vuonna, joka toteutetaan maaliskuussa.

Todettiin, että on hyvä käytäntö laittaa linkkejä kokousaineistojen sisään, helpottaa asioihin perehtymistä.

6. Seuraavat kokoukset

Vuoden 2025 kokoukset järjestetään:

- Ke 12.3.2025 klo 9.30-11.30
- Ke 11.6. 2025 klo 10.00-12.00 LÄSNÄ
- Ke 10.9. 2025 klo 9.30-11.30
- Ke 10.12. 2025 klo 9.30-11.30

Päätettiin, että kaikki, paitsi kesäkuun kokous, ovat hybridikokouksia.

Kokous päätettiin klo 11:30.